

Bukovinian State
Medical University

ВДНЗ України «Буковинський
державний медичний університет»

Ștefan cel Mare University
of Suceava

Сучавський університет імені
Штефана чел Маре

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

AKTUALINI PYTANNIA SUSPILINIH
NAUK TA ISTORII MEDITSINI
(APSNIM)

CURRENT ISSUES OF SOCIAL
STUDIES AND HISTORY OF
MEDICINE

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК
И ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ

ENJEUX ACTUELS DES SCIENCES
SOCIALES ET DE L'HISTOIRE DE
LA MEDECINE

Спільний українсько-румунський науковий журнал
Joint Ukrainian-Romanian scientific journal

2018, 3 (19)

<i>Журнал засновано в 2013 р. Перереєстровано 27.07.2015 р. у Міністерстві юстиції України (Свід. № 21495-11295ПП – Сер. КВ)</i>	<i>Journal started publishing in 2013 year. Re-registered in the Ministry of Justice of Ukraine 27.07.2015 р (Cert.of registr. № 21495-11295ПП – Ser. KB)</i>
<i>Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України з історичних (Наказ МОН України № 515 від 16.05.2016р.) та філологічних наук (Наказ МОН України № 1222 від 07.10.2016 р.)</i>	<i>Journal is on the List of Scientific Professional publication of the Ministry of Education and Science of Ukraine, entitled to publish main results of dissertations in different fields of Historical sciences (order № 515 of 16.05.2016) and Philological sciences (order № 1222 of 07.10.2016)</i>

President: Dr. of Medicine, Prof. **Taras Boychuk** (Bukovinian State Medical University)

Editors-in-Chief: Dr. of History, Prof. **Stefan Purici** (Ștefan cel Mare University of Suceava)
Dr. of History, Prof. **Antoniuy Moysey** (Bukovinian State Medical University)

Executive Editors: Ph.D., Assoc. Prof. **Antonina Anistratenko**, responsible for the electronic version of the journal
Ph.D., Lecturer **Lilia Roman** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Harieta Mareci Sabol** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Editors Assistants: Ph.D., Associate Prof. **Inha Tymofijchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Vasile M. Demciuc** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Executive secretaries: Lecturer **Iryna Kaizer**, Lecturer **Tetyana Nykyforuk**

Responsible for the electronic version on the OJS platform and DOI identifier: Liliya Petrichko
Responsible for the Bibliographic description of the references: Svitlana Tulevska

INDEXING: Index Copernicus – 73,78 (2016) | Infobase Index – 2,8 (2016) | MIAR – 2,8 (2016) | SRJIF – 3,98 (2017) | JICIndex – 0,110 (2017)

Journal was registered in the international scientometric and bibliographical database *Index Copernicus*, *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*, *Ulrichs Web*, *Erih Plus*, *Scientific Indexing Services*, *eLibrary*, *Index of Turkish Education*, *Infobase Index*, *OAJI*, *World Cat*, *Directory of Research Journals Indexing (DRJI)*, *Sherpa/Romeo*, *Scientific Journal Impact Factor (SJIF)*, *Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR)*, *Journals Factor (JF)*, *International Institute of organized research (I2OR)*, *Journals Impact Factor*, *International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)*, *Rootindexing*, *Science Research Journal Impact Factor (SRJIF)*, *JICIndex*, was published in database: *Google Scholar*, *SCIARY WorlWide Elibrary (SUA)*, *Central and Eastern European Online Library (Germany)*.

Editorial Board:**Social sciences:**

Associate Prof. **Gennadii Kazakevych**, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine);
 Prof. **Michel Kerautret**, Dr. of History, Ecole des Hautes études en sciences sociales (Paris, France);
 Prof. **Zenon Kohut**, Dr. of History, Alberta University (Edmonton, Canada);
 Prof. **Oleksandr Kurochkin**, Dr. of History, M. Rylskiy Institute of Art, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine);
 Chief Research Worker **Elisaveta Kvilincova**, Dr. of History, Institute of Cultural Heritage, Academy of Sciences (Chisinau, R. Moldova);
 Prof. **Yuri Makar**, Dr. of History, Academician of the Ukrainian Academy of History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Senior Research Associate **Paul Meerts**, Dr. of History, Institute of International Relations Clingendael (The Hague, Netherlands);
 Prof. **Olimpia Mitric**, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Georghe Onișor**, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Associate Prof. **Florin Pintescu**, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Academician **Stepan Pavliuk**, Dr. of History, Director of the Institute of Ethnology, Academy of Sciences (Ukraine);
 Academician **Anna Skrypnyk**, Dr. of History, Director of the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine);
 Prof. **Andrzej Wawryniuk**, Dr. of History, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Cholmie (Poland);
 Prof. **Vitaliy Dokash**, Dr. of Philosophy, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Prof. **Mychailo Marchuk**, Dr. of Philosophy, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Prof. **Sorin Tudor Maxim**, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Diego Sanches Mecka**, Dr. of Philosophy, National University of Distance Education (Madrid, Spain);
 Assoc. Prof. **George Neamtu**, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Ivan Ostaschuk**, Dr. of Philosophy, Bukovinian State Medical University, M.P. Dragomanov National pedagogical University (Ukraine);
 Assoc. Prof. **Bogdan Popoveniuc**, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Nina Zoriy**, Ph. D. of Philosophy, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Bertrand Badiou**, Dr. Of Philosophy, Ecole normale supérieure (Paris, France);
 Prof. **Piotr Borek**, Dr. of Philology, Head of the Polish Philology Institute Krakiv Pedagogical University (Poland);
 Prof. **Mircea A. Diaconu**, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Evelina-Mezalina Graur**, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Adam Falowski**, Dr. of Philology, Head of the East Slavic Philology Institute Jagiellonian University (Poland);
 Prof. **Roma Franko**, Dr. Of Philology, University of Saskatchewan (Canada);
 Assoc. Prof. **Simona-Aida Manolache**, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Hanna Martynova**, Dr. of Philology, Bohdan Chmelnytskyi Cherkasy National University (Ukraine);
 Prof. **Nagy Rodica-Măriora**, Dr. of Filology, Head of the Scientific library in Ștefan cel Mare University of Suceava;
 Prof. **Antoaneta Olteanu**, Dr. of Philology, Bucharest University (Romania);
 Assoc. Prof. **Oleksandr Rak**, Ph. D. of Philology, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Nataliya Rusnak**, Dr. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Chief Research Worker **Anna-Maria Sorescu-Marinkovich**, Dr. of Philology, Balkan Institute at Serbian Academy of Sciences and Art (Belgrad);
 Assoc. Prof. **Nadia Laura Serdenciuc**, Dr. of Educational Sciences, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania).

History of medicine:

Assoc. Prof. **Carmen Cornelia Bălan**, Dr. of Psychology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Vasyl Cheban**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Dr. med. Dipl.-Psych, MBA, **Gerhardt Dammann**, Chief of Psychiatrische Klinik Münsterlingen and the psychiatric services Thurgau (Switzerland);
 Prof. **Alexander Fediv**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Oleksandr Ivashiuk**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Yuzef Podguretski**, Dr. of Psychology, Opole University (Poland);
 Prof. **Alfred Prits**, Dr. of Psychology, Pres. of World Psychology Union, Head of Psychotherapy and Psychoanalysis Institute in Vienna (Austria);
 Prof. **Viktor Tashchuk**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Dmytro Tyntyuk**, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N.Testemitsu (R. Moldova);
 Prof. **Bohdan Vasylevskiy**, Dr. of Medicine, Chief of Psychosomatik Institute (Warsaw, Poland);
 Prof. **Konstantin Yetso**, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N.Testemitsu (R. Moldova).

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія "Філологічні науки" || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series "Philological sciences"/ Редколегія: Т. Бойчук, Ш. Пуріч, А. Мойсей. Чернівці–Сучава: БДМУ. 2018. № 3 (19). 115 с.

ISSN: 2311-9896; EISSN 2411-6181

The actual problems of world history, history of Ukraine, history of religion, ethnogenesis and traditional culture of peoples, archeology, philosophy, linguistics, literature and history of medicine are investigated in the journal. The journal is the international edition according to the sphere of extension and geography of the authors.

The publication is aimed at the higher educational institutions, academic institutes, and cultural institutions staff.

ББК 60я53+5г.я43

The journal is published in paper and electronic version with the resolution of the academic council of Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Decision № 8. Date 22.04.2018).

The authors are responsible for the selection, accuracy of given information, citations, proper names, geographical names and other data.

Publishing: 2-4 issues a year. Languages: Ukrainian, Russian, English, French.

Address: Ukraine, 58000, Chernivtsi, Heroiv Maidanu str., 3, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies.
 Tel.: (0372) 520871. **E-mail:** snim@bsmu.edu.ua; society@bsmu.edu.ua

The electronic version of the journal is available on the Web sites: <http://apsnim.bsmu.edu.ua>; <http://doaj.org> (Directory of Open Access Journals); <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> (Scientific periodicals of National V. Vernadskij library web-site); <http://scholar.google.com.ua> (Google Scholar); <http://e-apsnim.bsmu.edu.ua> (OJS).

**ЮРІЙ СТЕФАНИК – ДОСЛІДНИК
 УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Антоній МОЙСЕЙ, Тетяна НИКИФОРУК,
 ВДНЗ України «Буковинський державний
 медичний університет», Чернівці (Україна)
 antoniimoisei@bsmu.edu.ua; kuryluk235@ukr.net

**YURIJ STEFANYK AS A RESEARCHER
 OF UKRAINIAN LITERATURE**

Antoni MOYSEY, Tetyana NYKYFORUK,
 Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State
 Medical University», Chernivtsi (Ukraine),
 RESEARCHER ID: S5261-2016; ORCID ID:0000-0001-5295-2271
 RESEARCHER ID: S – 7000-2016; ORCID ID:0000-0001-5365-5578

Мойсей Антоній, Никифорок Тетяна. Юрій Стефанік – дослідник української літератури. Цель дослідження заключається в определении места научного наследия Ю. Стефаніка в українском літературознавстві и выявлении значения его вклада в осмыслении літературного процесса в Украине в XX веке, очертании літературно-критических работ Ю. Стефаніка про В. Стефаніка, Леся Мартовича и писателей українской диаспори, в частности – стиля, манеры изображения, новаторских тенденций. **Методи** дослідження. Для написання наукової статті воспользуемся сравнительно-историческим, биографическим, описательным, эстетико-функциональным, сравнительно-типологическим методами анализа и синтеза, индукции и дедукции, методом сбора, отбора и обобщения информативных данных. **Научная новизна.** Впервые в українском літературознавстві собрано и комплексно рассмотрено основные ведомости связанные с деятельностью Ю. Стефаніка, определено его место в українском літературном процессе XX века. **Выводы.** Нам удалось очертить сферу деятельности Юрия Стефаніка, определить основные векторы деятельности критика, показать роль и значение творчества исследователя для развития українского літературного процесса в частности, и во всемирном контексте в целом.

Ключевые слова: літературознавець, літературно-критическі статті, есе, діаспора, Ю. Стефанік (Ю. Клиновой).

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими завданнями. Сучасне літературознавство одним із своїх завдань ставить повернути із забуття відомості про митців котрі в силу свого таланту і праці спричинилися до розвитку українського літературного процесу. Це становить **актуальність** статті. **Мета** дослідження полягає у визначенні місця наукового доробку Ю. Стефаніка в українському літературознавстві та у з'ясуванні значення його вклада в осмислення літературного процесу в Україні у XX столітті, виявленні та осмисленні існуючої літератури, пов'язаної з життям і діяльністю Ю. Стефаніка.

Аналіз останніх досліджень. До вивчення життєво-творчого шляху Ю. Стефаніка частково спричинилися Ільницький М. у статті «Вийшов із тіні великого батька (Третій син Василя Стефаніка): [Про Юрія Стефаніка]» (2009), Погребенник Ф. П. у статті «Моїм синам, моїм приятелям» Юрія Стефаніка (1995), Попадюк М. у статті «Молодший зі Стефаніків», Чуб Д. «Люди великого серця», Наумович С. «Літературознавство Юрія Клинового», Нитченко Д. «Силуети», Заславський І. «Не залишився в тіні батька...: Про Стефаніка-молодшого», Головацький І. «Юрій Стефанік», Саварин П. «Великий син великого батька (кілька штрихів до портрета Юрія Стефаніка)» та інші.

Проте комплексного дослідження діяльності Ю. Стефаніка немає. Тож своєю розвідкою започатковуємо серію статей, присвячених вивченню життєво-творчого спадку вченого.

Виклад основного матеріалу. Західноукраїнські землі другої половини XIX – перших десятиліть XX століття дали чимало видатних письменників, літературознавців. У ході історичних подій минулого століття, що призвели до сімдесятилітнього панування радянської влади, було спотворено багато фактів. Відновлюючи історичну справедливість, сучасні літературознавці повертають із забуття цілий ряд славних імен української науки. Саме до них і належить Юрій Васильович Стефанік, який був помітною постаттю в громадсько-культурному житті підрадянської України у середині XX століття, а відтак, у 1940–1980-ті роки, – української діаспори, яка діяла на території Канади. «Я бачу в поперед себе ціле покоління таких молодих сил, що будуть як орли облітати нашу Україну і шукатимуть для неї простору» (В. Стефанік). Саме такими стали Стефанікові сини-орли. «Сини Стефаніка, кожен в міру свого хисту, досягли поважного становища в суспільстві, успадкували від батька стійкий характер, родинну честь і працьовитість, а коли йдеться про Юрія, то й безперечний літературний талант. Ще за життя батька силою обставин перейняли його письменницькі клопоти, а найбільше Юрій, який не раз виконував функції секретаря, впорядкував архів батька»¹ «Добре ім'я батька допомагало їм долати життєві труднощі, утверджуватися у суспільстві як активні його члени, громадяни-патріоти. Кожен із трьох синів – це чітко окреслені індивідуальності зі своїм характером, світосприйняттям, долею, не раз трагічною. Синів об'єднував великий пієтет до батька

¹ Stefanyk Yu. V. Rozdumy pro batka. Statti pro V. Stefanyka. Lysty v Ukrainu [Reflections on father. Articles about V. Stefanyk. Letters to Ukraine], K. : Krynysia, 1999, P. 5 [in Ukrainian].

як письменника і громадянина, постійна турбота про збереження спадщини батька, гідне пошанування його імені»². Саме так оцінив Федір Погребенник здобутки нащадків великого батька у статті “Талановитий син великого батька”.

Юрій Стефаник, що виступав під псевдонімом Юрій Гаморак (за прізвиськом матері – Ольги Гаморак) та Юрій Клиновий, народився 24 липня 1909 року у селі Стецева Снятинського повіту в родині тоді вже визнаного класика української літератури, письменника, громадського діяча, посла до Австрійського парламенту – Василя Стефаника.

Дитинство Юрія проходило в Русові, куди переїхали батьки на постійне місце проживання. Закінчив сільську школу і продовжив навчання у Снятинській школі, а згодом вступив до Коломийської гімназії. У 1928 році був заарештований із групою товаришів і майже півроку перебував у Львівській тюрмі у справі “Політичний процес 15-ох”. За відсутністю доказів був звільнений, але продовжувати навчання у гімназії йому було заборонено. Рано залишився сиротою без матері. Про це Ю. Стефаник напише на першій сторінці у книзі “Моїм синам, моїм приятелям”: “Цю книжку присвячую двом жінкам, значення яких у моєму житті годі переоцінити: пам’яті моєї матері Ольги з Гамораків, яка, відійшовши з цього світу молодою, не дала моїм братам і мені себе пізнати, і моїй дружині Олені з Драгомирецьких, жінці з величезним почуттям обов’язку, без якої я був би нічого не вартим перекотиполе”³.

У 1930 році вступив до Львівського університету на правничі студії. Долю синів В. Стефаника Федір Погребенник описав так: “Вищу освіту Юрій, як і його старший брат Семен, здобув у Львові на юридичному факультеті. Батько лікував душі людей, гартував їхню волю до боротьби за краще життя; сини ж готувалися стати юристами, захищати права українців у чужій для них державі”⁴. Після закінчення університету в травні 1936 року виїхав до Канади. В Едмонтоні закінчив ще середню англійську школу, рік слухав університетські студії в Едмонтонському та Нью-Йоркському університетах. Одночасно працював юристом і співпрацював з газетою “Українські вісті” (Едмонтон), чим порушив імміграційний закон. Тому змушений був покинути територію Канади. Але ще перед виїздом з Русова до Канади батько написав на щойно виданій у Львові книжці “Твори” 4 травня 1936 року слова, що стали заповіддю на все життя для сина: “Найдорожчому Юркові в смутку прощання і в каліцтві. Будь щасливий і чесний. Твій батько Василь Стефаник”. У 1938 році Юрій повернувся до Львова і почав працювати в журналах “Життя і знання” та “Новітній ремісник”. У той же час публікував літературознавчі статті в інших джерелах. У Львівському ветеринарному інституті заснували кафедру української мови і літератури. Тут Ю. Стефаник працював, а згодом очолив. На кафедрі з ним працювали письменники Василь Софронів-Левицький, Ярослав Шав’як, поет Петро Карманський, юрист Василь Прийма. Під час роботи на кафедрі створив умови, щоб професори-поляки та євреї теж вивчали українську мову для того,

аби згодом перейти на викладання українською мовою.

Крім того, Юрій Васильович Стефаник працював літературним редактором саме українського видавництва та науковим співробітником Львівського відділу Академії наук УРСР, де впорядкував твори Івана Франка.

У вересні 1940 року його заарештувало НКВС за приналежність до ОУН. У травні 1942 року Юрій Стефаник завдяки клопотанням депутата Верховної Ради СРСР директора Кирила Студинського був звільнений з тюрми.

Наприкінці червня 1941 року, коли німці захопили Львів і продовжували свій наступ, Юрій Стефаник у складі похідних груп ОУН вирушив у центральні райони України для проведення національно-патріотичної роботи з метою створення самостійної соборної України. Так вони дійшли до Фастова під Києвом. Там їх заарештувало гестапо, і звітди всіх повернули назад до Львова. Аж у грудні йому вдалося звільнитися з німецької тюрми – і він уник розстрілу.

Після звільнення працював знову в українському видавництві. Видавав твори Василя Стефаника як упорядник під псевдонімом Юрій Гаморак. З 1944 року він в еміграції в Німеччині, а в 1948 році переїхав до Канади – в Едмонтон, і влаштувався в Альбертському міністерстві юстиції.

В одному зі своїх виступів сказав: “Василеві Стефаніку, як і іншим українським письменникам, дужим московським кулаком затинають в Україні уста, примушують говорити тільки те, чого бажають собі вбивці їх власного народу”⁵. Про це Юрій Стефаник сказав у промові “У 100-річчя Василя Стефаника”. Зрозуміло, що така позиція Юрія Стефаника спричинилася до того, що в СРСР його ім’я ніде не згадувалося.

У 1949 році Юрій Васильович одружився з Оленою Драгомирецькою. Мали двох синів – Василя і Корнелія. Займався далі літературною працею. Публікував статті та есе в журналах “Наші дні”, “Нові дні”, “Сучасність”, “Наше життя”, в газетах “Українські вісті”, “Свобода”, “Український голос”, “Новий шлях” та ін.

Викладав в Альбертському університеті та на українознавчих студіях в Едмонтоні. Свої статті та есе зібрав у книзі, що вийшла у 1981 році під назвою “Моїм синам, моїм приятелям (To my sons and to my friends. Articles and essays).

Юрія Стефаника обрали головою Всесвітнього українського письменницького об’єднання “Слово” і він був ним до кінця свого життя.

Працював редактором збірників об’єднання з шостого по десятий том. Працю над одинадцятим збірником перервала смерть. Виїзд до Канади на постійне проживання, на думку Яреми Гояна, був правильним вибором: “... з минулих літ лишилося чимало знайомих, і серед них він вирішив жити і працювати. Цей вибір було зроблено вдало: тут Юрій Стефаник зробив багато для глибшого дослідження творчості батька, письменників діаспори і розстріляного відродження [...], тримав руку на пульсі літературного процесу”⁶.

Будучи в Канаді, писав листи до батька, братів Кирила Стефаника, до жінки, що замінила йому матір –

² Ibidem, P. 5.

³ Klynovyi Yurii. Moim synam. Moim pryiateliyam: statti ta esei [To my sons, and to my friends: articles and essays], Toronto, 1981, P. 33 [in Ukrainian].

⁴ Stefanyk Yu. V. Rozdumy pro batka...*op. cit.*, P. 6 [in Ukrainian].

⁵ Klynovyi Yurii. Moim synam. Moim pryiateliyam..., *op. cit.*, P. 79 [in Ukrainian].

⁶ Hoian Ya. P. Doroha: Lit. portret Vasyliya Stefanyka [Road: Literary portrait of Vasyli Stefanyk], K.: Veselka, 2003,

Олени Плешкан, Федора Погребенника, з яким часто обмінювався інформацією про перебіг літературного процесу в Україні і розвиток українознавства у Канаді, мав намір зустрітися з Богданом Івановичем Мельничуком (доктором філологічних наук, професором кафедри української літератури Чернівецького національного університету), любив Україну, любив мову, хотів, щоб його тіло скрила рідна земля, а душа його навіки залишилася в наших серцях, адже вона у його працях. Тяжка хвороба 25 квітня 1985 року обірвала життя цієї мудрої і славної людини, яка жила для України і заповіла поховати в рідній землі. Згідно заповіту, його прах привезла до Русова дружина з одним із синів, і поховали Юрія поряд із батьком, письменником Василем Стефаніком.

Творча спадщина Юрія Стефаніка представлена вибірково у книжці “Моїм синам, моїм приятелям” (Едмонтон – Торонто, 1981). На думку Федора Погребенника, цю книгу можна умовно поділити на кілька ліній «науково-критичної праці вченого: 1. Дослідження і видання творчості В. Стефаніка як основна сфера вияву творчих зусиль автора; студії над спадщиною Леся Мартовича, видання його творів у 3-х томах, що дали поштовх для продовження зусиль наступних літературознавців». 2. Друга частина його творчої спадщини охоплює нариси, статті, рецензії, що стосуються доробку українських письменників діаспори⁷. Ю.Стефанік є основоположником у вивченні життя і творчості В. Стефаніка. У збірнику Юрія Стефаніка «Моїм синам, моїм приятелям» вміщено статті «Дещо про листування В. Стефаніка», «Перше кохання Василя Стефаніка», «Василь Стефанік (спроба біографії)», «У століття народин Василя Стефаніка», «Франко і Стефанік», «Трагедія і триумф роду Стефаніків», «Стефанік – яким він був насправді», «Герої Василя Стефаніка в дійсності», «Нетоптанім шляхом», Статті писалися у довоєнний, воєнний і повоєнний період. Довоєнний і воєнний період – «Дещо про листування В. Стефаніка» (1938); воєнний період – «Перше кохання Василя Стефаніка» (1942), «Василь Стефанік (спроба біографії)» (1942); повоєнний – «Трагедія і триумф роду Стефаніків» (1971), «Франко і Стефанік» (1971), «Стефанік – яким він був насправді» (1972).

Літературознавчі статті Юрія Стефаніка про творчість Василя Стефаніка дають підстави стверджувати, що досліджує Юрій Стефанік творчість В. Стефаніка як з погляду наукового, так і з погляду синівського. Як син, він упродовж аналізу творів і життя В. Стефаніка користується й іншими джерелами, намагається дати їм свою оцінку, а також певним чином розширити її дослідження шляхом додавання відомих йому і незаперечних фактів, які він засвідчує датами, наводить приклади, аналізує, порівнює. Саме крізь призму батькової творчості Юрію Стефаніку вдається засвідчити свою любов до краю.

Мемуарист презентує багато нових імен, неопублікованих листів та новел. Для нас стало новим те, що Стефанік творив і в інших літературних родах, написав одну драму і вірші.

Дослідник ділиться поглядами В. Стефаніка на релігію і політику. А також деталізує взаємини письменника з іншими видатними людьми, а саме Іваном Франком, Вацлавом Морачевським, Кирилом Гаморак, Лесем Мартовичем, Левом Бачинським. Важливо те, що Юрій Стефанік тут виступає своєрідним оберігачем і

покровителем батькової творчості. Він навчає нас своїм прикладом і методом, як очищати твори В. Стефаніка і інших письменників від фальшу і неправди та нашарування в цих творах часових ідей. Він демонструє спосіб, як відродити правду в Україні та на літературній ниві.

Його праці цікаві з того погляду, що Юрій Стефанік сам створює нові завдання, які б варто було ще переглянути, дає поштовх до аналізу нових взаємин. Тобто акцентує нашу увагу на детальних фактах і подає до того матеріал. Він вважає, що з літературного погляду для нас цікавим було б аналізувати листування Василя Стефаніка і Вацлава Морачевського. Юрій Стефанік подає деякі приховані і приватні факти з життя відомих постатей. Юрій Гаморак ставить перед собою багато проблем і намагається розв’язати їх на очах у читача, шляхом аргументації матеріалами, листами чи творами В. Стефаніка. І, власне, це дає нам можливість глибше пізнати внутрішню психологію В. Стефаніка і ті фактори, що спричинили роздратування і розлади у його свідомості і він брався до пера і розповідав нам майбутнім поколінням – нащадкам про таких, як і ми, наших попередників.

Отож, ми вважаємо, що статті Юрія Стефаніка несуть нам реальні факти і якщо ми хочемо написати якусь працю з творчості В. Стефаніка, то ця інформація має стати для нас першоджерелом.

Праця Ю. Стефаніка «Талант без середовища», присвячена дослідженню фактів із життя, естетично-художніх пошуків Леся Мартовича. Ю. Стефанік видав найповніше на той час (і до нині) зібрання творів Леся Мартовича, заклавши цим самим надійну базу для подальших досліджень. Що стосується «об’єктивного» й «суб’єктивного» типів мислення, то маймо на увазі, що літературознавче судження Ю. Стефаніка є здебільшого авторським судженням з елементами науковості. З ними можна сперечатись, але не рахуватись не можна, бо кожен з них, хоч і не завжди переконливо, але аргументується. І те, що ця праця бралася до уваги без прямої вказівки дослідниками літератури у подальші роки, промовляє на її користь.

Адже, по суті, ця праця творилася за межами України і вона практично позбавлена ідеологічних нашарувань. Нам відомо із літературознавства, що авторське українське літературознавство після 1930-х років фактично перестало існувати. Як наслідок, наука про літературу позбулася притоків живої думки, натомість утвердилася в ній казенно-ідеологічна дерев’яність, яка не спроможна була ні стимулювати шукання істини, ні замінити її собою. Тут ми і вбачаємо значущість праці Ю. Стефаніка. Як участь живою мислення, навіть, якщо воно є дещо суб’єктивним.

Що стосується стилю мислення Ю. Стефаніка, то він загалом дещо полемічний, сказати б, від природи, якийсь навіть аж неврівноважений, але за ним стояло щиро об’єктивне прагнення розібратися в складних питаннях літературної історії і дати їм оцінку. Інколи його стиль є компромісним, таким, що виправдовує попередні хибні судження (наприклад, думки І. Франка), все це аргументується у відповідності до твердження. У деяких випадках, наведених Ю. Стефаніком, факти не до кінця послідовні, що викликає сумнів щодо їх достовірності, хоч Ю. Стефанік писав працю на основі спогадів, листів різних людей, тоді вже йтиметься про їхню суб’єктивність, адже в кінці статті автор висловлює сердечну

⁷ Stefanyk Yu. V. Rozdumy pro bat'ka..., *op. cit.*, P. 8.

подяку Наталії Бачинській, Анні Данилович, Володимирові Дорошенкові, Олені Плешкан, Василеві Равлюкові, Василеві Сімовичу, Семену Стефанику та іншим приятелям і знайомим, що дали йому багато цінних матеріалів та усних порад. Неперевершена роль відводиться В. Стефанику, тож маємо спадкоємність у сприйнятті й висвітленні прози талановитого гумориста й сатирика – батька й сина, останній з яких фактично заклав основи всебічного вивчення (на основі підготовленого ним видання) спадщини Леся Мартовича.

Інший вектор діяльності Ю. Стефаника – це дослідження творчості письменників української діаспори, а саме: «Улас Самчук. Улас Самчук – його сімдесятиліття», «Мудрець «на коні вороному»; «Софія Яблонська. Найкращий твір Софії Яблонської»; «Василь Софронів-Левицький. А література таки важливіша»; «Дещо про призабутого майстра української новели»; «Борис Олександрів. Смерть Бориса Олександрова»; «Емма Андіївська. Цілком інакший роман»; «Олена Теліга. Великий мир Олени Теліги»; «Тодось Осьмачка. На смерть Тодося Осьмачки»; «Єдиний твір Тодося Осьмачки для українських дітей». Розгляд дає змогу стверджувати, що критик тонко відчуває притаманні кожному митцеві прикмети його стилю, звертає увагу на естетичну вартість творів того чи іншого автора. Він добре відчуває барви мови, особливості стилю митців, про яких пише. Літературна школа, набута ще при батькові, а пізніше у виданнях, з якими співпрацював, досвід дослідницько-текстологічної роботи, а найперше літературний талант зумовили професійність його суджень, переконливість оцінок тих чи інших естетичних явищ.

Такою своєрідною цікавинкою у кожній із статей виступає кілька речень – спогадів, якими, власне, починається стаття і засвідчує особисте знайомство Юрія Стефаника з тим чи іншим представником еміграційної літератури.

Нам здається, що при дослідженні життя і творчості одного із цих представників цікавими вкрапленнями, фактологічними додатками слугували би спогади про взаємини Ю. Стефаника з цією людиною.

Ми відкрили для себе трагічну долю багатьох українських людей, що були позбавлені права творити в Україні і для українського народу, але вони знайшли собі умови для творчості, сили для творіння і все це поступово повертається до нас, адже воно створене для нас. Воно збагачує нашу духовну і культурну скарбницю, робить її вічною і невмирущою. І так Ю. Стефаник поповнює цілу плеяду творців-мемуаристів, як-от: Микола Бажанський, Юрій Смолич та інші.

Отже, підсумком літературного доробку Ю. В. Стефаника є видання «Моїм синам, моїм приятелям» (1981), що стало цінним надбанням нашої культури, адже, як стверджує Мирослав Попадюк: «Але майже півстоліття талановитого автора не можна було згадувати на Україні, бо не мовчав про злочини, що творилися на ній. Така була доля всіх емігрантів – інтелігентів.

Нас вішали, четвертували
Варшава, Відень і Москва,
Аби святі убить слова,
Аби Вкраїни ми не мали⁸.

«І в цих важких умовах життя, – цитує В. Державін слова Ю. Клена, – віддані на ласку чужих народів, ставши перехожими гостями – ми далі творимо свою культуру... Ми ладні піти світ за очі, за океани, у краї тропічні чи полярні, аби не вертати додому – явище, яке не має прикладу в історії»⁹.

Таким чином, нам вдалося відкрити ще одну сторінку в історії української літератури і тим самим воскресити в пам'яті українського народу не одну постать, а цілу плеяду творців духовної культури, що творили на маргінесах без будь-якого духовного відчуження від рідного краю.

Сьогодні над цією роботою в схожому напрямку працюють Ярема Гоян, крім того, треба сказати, що багато вчених працювали зі статтями Юрія Стефаника для укладання праць про Василя Стефаника. Особливе значення мають його літературознавчі праці, які Ю. Стефаник присвячував не лише творчості свого батька, а й творчості Івана Франка, Леся Мартовича та письменникам діаспори – Тодосю Осьмачці, Миколі Понеділку, Василю Софроніву-Левицькому... Чимало зусиль доклав Ю. Стефаник до виходу в світ творів батька в Канаді українською і англійською мовами. Як учений, історик літератури та критик, Ю. Стефаник підготував цілу панораму духовного життя українців Канади.

Редагував твори багатьох письменників, чим згуртував навколо себе митців діаспори, був своєрідним духовним мостом між українськими письменниками (діаспори) Канади та європейських країн. Десятки років Юрій Стефаник брав безпосередню участь у літературному процесі, виступав з оцінками творчого доробку багатьох митців, висловлював свою підтримку творчості Олени Теліги, Уласа Самчука та інших.

У 1975 році загальні збори Спілки українсько-канадських письменників «Слово» знову обрали своїм керманічем Юрія Стефаника.

Зрозуміло, у статтях, що з'явилися у радянській пресі, Юрій Стефаник не міг торкнутися сторін творчості та громадської діяльності свого батька, пов'язаних з національно-визвольними прагненнями народу. Більше півстоліття його, сина видатного українського класика, широго українця з національними почуттями, не можна було згадувати в Україні, навіть у рідному селі Русові, у рідній його хаті, котра стала літературно-меморіальним музеєм Василя Стефаника.

Сини розуміли, що Стефаник – не лише їх батько, не тільки поет села, він – поет цілої нації. Саме Юрієві ми завдячуємо чудовій книзі «Роздуми про батька». Наприкінці життя Юрій Стефаник зібрав свій творчий доробок у великому збірнику «Моїм синам, моїм приятелям». Книгу Юрій Стефаник мав право заповісти не лише своїм синам і приятелям, а й своєму народові.

Висновки. Нам вдалося окреслити сферу діяльності Юрія Стефаника. Визначити основні вектори діяльності митця і тим самим виявити роль і значення творчості дослідника літератури для розвитку українського літературного процесу зокрема і в світовому контексті загалом. Федір Погребенник стверджує: «У своїй творчій праці Ю. Стефаник виступає як об'єктивний аналітик художніх надбань минулого і поточного літературного

⁷ Stefanyk Yu. V. Rozdumy pro bat'ka..., *op. cit.*, P. 8.

⁸ Popadiuk M. Imena [Names], Sniatyn: «PrutPrynt», 1999, P. 47 [in Ukrainian].

⁹ Naienko M. K. Istoriia ukrainskoho literaturoznavstva [History of Ukrainian Literary Studies], K. : VTs «Akademii», 2003, P. 67 [in Ukrainian].

¹⁰ Stefanyk Yu. V. Rozdumy pro batka..., *op. cit.*, P. 12 [in Ukrainian].

процесу. Біографічно-документальний підхід до змалювання письменницьких силуеток він поєднує з аналітично-художніми спостереженнями і узагальненнями над спадщиною поетів і прозаїків. Притаманною рисою Ю. Стефаника – критика є жива, образна мова його студій, ясний прозорий стиль вислову думки¹⁰. Щодо стилю мислення Ю. Стефаника, то він загалом дещо полемічний, сказати б, від природи, якийсь навіть аж неврівноважений, але за ним стояло щиро об'єктивне прагнення розібратися в складних питаннях літературної історії і дати їм оцінку. Інколи його стиль є компромісним, таким, що виправдовує попередні хибні судження (наприклад, думки І. Франка), все це аргументується у відповідності до твердження. Розгляд дає змогу стверджувати, що критик тонко відчуває притаманні кожному митцеві прикмети його стилю, звертає увагу на естетичну вартість творів того чи іншого автора. Він добре відчуває барви мови, особливості стилю митців, про яких пише. Літературна школа, набута ще при батькові, а пізніше у виданнях, з якими співпрацював, досвід дослідницько-текстологічної роботи, а найперше літературний талант зумовили професійність його суджень, переконливість оцінок тих чи інших естетичних явищ.

Такою своєрідною цікавинкою у кожній із статей виступає кілька речень – спогадів, якими, власне, починається стаття і засвідчує особисте знайомство Юрія Стефаника з тим чи іншим представником еміграційної літератури. Що стосується «об'єктивного» й «суб'єктивного» типів мислення, то маймо на увазі, що літературознавче судження Ю. Стефаника є здебільшого авторським судженням з елементами науковості. З ними можна сперечатись, але не рахуватись не можна, бо кожне з них, хоч і не завжди переконливо, але аргументується.

Видається необхідним у подальших наших дослідженнях більш детально розглянути творчість діяльність Ю. Стефаника у таких аспектах: Юрій Стефанік – дослідник життя і творчості Василя Стефаника Розділ II Юрій Стефанік – дослідник життя і творчості Леся Мартовича. Життя і творчість письменників української діаспори крізь призму бачення Юрія Стефаника.

Antony Moysey, Tetyana Nykyforuk. Yurii Stefanyk as a researcher of Ukrainian Literature. The purpose of the study is to determine the place of the scientific work of Y. Stefanyk in Ukrainian literary criticism and to clarify the significance of his contribution to understanding the literary process in Ukraine in the twentieth century, outlining the literary criticisms of Y. Stefanyk about V. Stefanik, Lesya Martovich and the writers of the Ukrainian diaspora, in particular style, image manners, innovative trends. To realize the goal, we are expected to perform our **tasks**: to carry out the analysis of the literary heritage of Yurii Stefanyk in the context of the literary process of the twentieth century; to find out the role and place of Y. Stefanyk in the Ukrainian literary process of the twentieth century and abroad, to reveal the significance of the studies of the life and work of Les' Martovych, Vasyl Stefanyk and the writers of the Ukrainian diaspora in the writings of Yurii Stefanyk; generalize scientific research in the study of the life and work of Ukrainian writers; to qualify Y. Stefanyk as one of the founders of the scientific study of the way of life and the creative work of Vasyl Stefanyk and Les' Martovych.

Research methods. We practiced comparative historical, biographical, descriptive, aesthetic and functional, typological and

comparative methods, aimed to make a scientific research, and also the methods of analysis and synthesis, induction and deduction, method of collection, selection and synthesis of information data, aimed to conduct a scientific research. The **scientific novelty** of the study is the consideration of an independent person in the field of Ukrainian literary criticism - Y. Stefanyk, who played a key role in the study of the creativity of Ukrainian writers.

For the first time in Ukrainian literary the basic information related to the activities of J. Stefanyk is assembled and integrated, writer's place in Ukrainian literature of the twentieth century is defined. **Conclusions.** We succeeded in outlining Yurii Stefanyk's sphere of activity. Identify the main vectors of the artist's work, show the role and significance of the work of the researcher of literature for the development of the Ukrainian literary process in particular and in the global context as a whole. The style of thinking of J. Stefanyk is generally controversial, partly even unbalanced, but behind it there was genuinely objective desire to understand and the complex issues of literary history and evaluate them. Sometimes his style is compromise, justifying previous false judgments. The analysis makes it possible to assert that the critic sensitive characteristic to each artist signs his style, draws attention to the aesthetic value of works of an author. He is well aware of the colors of the language, especially the style of the writers, about whom he writes. Literary school, has acquired with the father, and later in publications, which cooperated experience research and textual works, and especially literary talent led to his professional judgment, credibility assessments of certain aesthetic effects.

Key words: literary critic, literary-critical articles, essay, diaspora, Y. Stefanyk (Y. Klinovy).

Мойсей Антоній – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Коло наукових інтересів: історія української культури, історія України, традиційної культури українського населення, взаємодія в галузі традиційної культури українського та східнороманського населення Буковини, процеси етнокультурної ідентичності в прикордонних районах. Автор 210 наукових публікацій, в тому числі 5 монографій.

Moysey Antony – Doctor of Historical Sciences, Prof., Chief of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies in Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University». Research interests: history of Ukrainian culture, history of Ukraine, traditional culture of Ukrainian population, interplay in area of traditional culture of Ukrainian and eastromanian population of Bukovina, processes of ethnocultural identity in border regions. Autor of 210 scientific publications including 5 monographs.

Тетяна Никіфорук – викладач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Працює над кандидатською дисертацією на тему «Поетика віршованих творів Сидора Воробкевича». Всього опубліковано 10 статей. Коло наукових інтересів: теорія віриознавства загалом та поетика віршованих творів С. Воробкевича.

Tetyana Nykyforuk is a teacher of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University». Currently working on a scientific thesis «Poetics of S. Vorobkevych's poems». She has published 10 articles. Scientific research about the creation of poetry and poetics of S. Vorobkevych's verses.

Received: 05.06.2018

Advance Access Published: August, 2018

© A. Moysey, T. Nykyforuk, 2018